

Giảng dạy môn Toán tại trường tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Lê Văn Ra*

*Học viên cao học - Trường Đại học Trà Vinh

Received: 30/11/2023; Accepted: 6/12/2023; Published: 14/12/2023

Abstract: From the initial research results on the topic of teaching mathematics for elementary school students according to the 2018 high school curriculum; The article presents theoretical research results.

Keywords: Teaching Mathematics, elementary school, high school program 2018

1. Đặt vấn đề

Tiểu học là cấp học nền tảng, chuẩn bị cho HS những tri thức ban đầu; hình thành cho HS tính tích cực, tự giác, chủ động và có tư duy sáng tạo, có lòng say mê học tập, có ý chí vươn lên,... Chính những điều đó đã đặt ra yêu cầu phải vận dụng các PPDH mới, tích cực vào dạy học. Giảng dạy môn Toán đang trên đà đổi mới nhưng việc dạy toán ở trường tiểu học hiện nay vẫn còn tồn tại một số hạn chế. Một số GV vẫn tập trung về truyền thụ kiến thức lí thuyết và truyền thụ một chiều. Việc sử dụng nhiều phương pháp trong hoạt động giảng dạy toán nhằm phát huy hết khả năng của HS chưa được quan tâm nhiều. HS chưa tự chủ động trong việc chiếm lĩnh tri thức, chưa sáng tạo trong các HĐHT. Xuất phát từ phân tích trên, tác giả luôn trăn trở suy nghĩ làm thế nào để nâng cao chất lượng giảng dạy môn toán cho HS tiểu học theo chương trình phổ thông 2018. Từ lý do trên tác giả đã chọn nghiên cứu về: Giảng dạy môn Toán tại trường tiểu học theo chương trình phổ thông 2018 để nghiên cứu; bài viết trình bày kết quả nghiên cứu về lý luận.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm

2.1.1. Hoạt động giảng dạy (HĐGD): của GV (GV) về bản chất là quá trình điều khiển hoạt động nhận thức và thực hành của HS (HS) theo quy luật nhận thức và quy luật hình thành kĩ năng, kĩ xảo. GV tổ chức cho HS nghiên cứu, phân tích các tài liệu lí thuyết, quan sát các sự vật, hiện tượng tự nhiên hay xã hội, thực hiện các thí nghiệm, thực hành, để hình thành kĩ năng, kĩ xảo và phát triển hoạt động cá nhân.

HĐGD là quá trình tạo ra sự tương tác và phối hợp giữa GV và HS thông qua hệ thống hành động. Trong quá trình này, GV có mục đích nhằm tác động đúng hướng và dẫn dắt, trong khi đó HS sẽ tự nguyện, tích cực và chủ động tiếp thu hệ thống kiến thức khoa học, kĩ năng, tài năng và phát triển nhận thức, hành động, cùng với việc hình thành quan điểm khoa học và phát

triển các phẩm chất của cá nhân.

2.2. Môn Toán ở trường phổ thông

Môn Toán học trong GDPT đóng góp quan trọng trong việc hình thành và phát triển các phẩm chất quan trọng, năng lực tổng quát và năng lực toán học cho HS. Môn Toán học cũng tạo ra sự kết nối giữa các ý tưởng toán học, giữa Toán học và thực tế, giữa Toán học và các môn học khác, đặc biệt là trong lĩnh vực GD STEM, kết hợp các môn Khoa học, KHTN, Vật lí, Hoá học, Sinh học, Công nghệ và Tin học.

Nội dung của môn Toán học ở trường phổ thông thường mang tính logic, trừu tượng và khái quát. Vì vậy, để hiểu và học tốt Toán, chương trình Toán ở trường phổ thông cần đảm bảo sự cân đối giữa “học” kiến thức và “áp dụng” kiến thức vào việc giải quyết các vấn đề cụ thể.

Trong quá trình học và áp dụng toán học, HS luôn có cơ hội sử dụng các công cụ công nghệ và TBDH hiện đại, đặc biệt là máy tính và thiết bị di động, để hỗ trợ quá trình biểu diễn, tìm hiểu và khám phá kiến thức, giải quyết các vấn đề toán học. Theo Chương trình GDPT môn Toán (Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018), Toán học là môn học bắt buộc từ lớp 1 đến lớp 12. Nội dung GD Toán học được chia thành hai giai đoạn: Giai đoạn GD cơ bản; Giai đoạn GD định hướng nghề nghiệp.

Theo Chương trình GDPT, môn Toán trong cả hai giai đoạn GD có cấu trúc tuyến tính và xoáy ốc (đồng tâm, mở rộng và nâng cao dần), tập trung vào ba lĩnh vực kiến thức chính: Số, Đại số và Một số yếu tố giải tích; Hình học và Đo lường; Thống kê và Xác suất. Môn Toán hỗ trợ HS đạt được các mục tiêu chính sau:

Hình thành và PTNLTH, bao gồm các yếu tố cốt lõi như: năng lực tư duy và luận lý toán học; khả năng mô hình hóa toán học; khả năng giải quyết vấn đề toán học; khả năng giao tiếp toán học; và khả năng sử dụng công cụ và phương tiện học toán.

Đóng góp vào việc hình thành và phát triển các

phẩm chất chủ yếu và năng lực chung của HS, phù hợp với từng cấp học và được quy định trong Chương trình tổng thể.

Xây dựng kiến thức và kỹ năng toán học cơ bản, thiết yếu, và phát triển khả năng giải quyết vấn đề tích hợp giữa môn Toán và các môn học khác như Vật lý, Hoá học, Sinh học, Địa lý, Tin học, Công nghệ, Lịch sử, Nghệ thuật,... Cung cấp cơ hội cho học sinh trải nghiệm và áp dụng toán học vào thực tế.

2.3. Môn Toán ở trường tiểu học theo Chương trình GDPT 2018

Chương trình GDPT cấp tiểu học ban hành tại Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018, môn Toán tại cấp tiểu học có mục tiêu chính như sau:

- a) Thực hiện được các thao tác tư duy đơn giản;
- b) Các kiến thức và kỹ năng toán học cơ bản ban đầu và thiết yếu bao gồm: Số và phép tính; Hình học và Đo lường; Thống kê và Xác suất
- c) Bên cạnh các môn học và HĐGD khác như Đạo đức, Tự nhiên và Xã hội, Hoạt động trải nghiệm, môn Toán học cũng đóng góp quan trọng vào việc giúp HS có hiểu biết ban đầu về một số nghề nghiệp trong xã hội. Thông qua việc áp dụng các kiến thức và kỹ năng toán học vào thực tế cuộc sống, HS có cơ hội tiếp cận và làm quen với các tình huống và vấn đề liên quan đến các nghề nghiệp. (Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT, 2018).

Như vậy, Môn Toán ở tiểu học theo Chương trình GDPT 2018 là một môn học KHTN được sử dụng để nghiên cứu các khái niệm số học, hình học, đo lường, thống kê, xác suất và các phương pháp tính toán. Toán học là một công cụ quan trọng trong nhiều lĩnh vực, từ KHKT, kinh tế đến y học và thậm chí cả nghệ thuật. Toán học là cơ sở cho nhiều khái niệm, thuật ngữ và kỹ năng trong đời sống hàng ngày và đóng vai trò quan trọng trong GD.

Chương trình môn Toán ở trường phổ thông cần đảm bảo sự cân đối giữa việc “học” kiến thức và “vận dụng” kiến thức vào việc giải quyết các vấn đề cụ thể. Nội dung của chương trình thường mang tính logic, trừu tượng và khái quát.

Theo Chương trình GDPT, môn Toán là môn học bắt buộc từ lớp 1 đến lớp 5. Nội dung GD toán học được chia thành hai giai đoạn:

- Giai đoạn 1 của chương trình môn Toán trong cả hai giai đoạn GD có cấu trúc tuyến tính và được xây dựng theo mô hình «đồng tâm xoáy ốc». Giai đoạn này tập trung vào việc phát triển ba mạch kiến thức chính: Số, Đại số và Một số yếu tố giải tích; Hình học và Đo lường; Thống kê và Xác suất. Chương trình

được thiết kế để từng bước mở rộng và nâng cao kiến thức, xoay quanh các mạch kiến thức này.

- Giai đoạn 2 của chương trình tập trung vào việc vận dụng những kiến thức đã học vào việc giải quyết các vấn đề trong thực tế và khám phá các hướng nghiệp liên quan đến Toán. HS sẽ được thực hành và áp dụng các kiến thức toán học đã nắm vững để giải quyết các vấn đề trong cuộc sống hàng ngày, từ những vấn đề cơ bản đến những vấn đề phức tạp hơn. Giai đoạn này nhằm phát triển kỹ năng vận dụng toán học trong thực tế và khám phá các lĩnh vực nghề nghiệp liên quan đến Toán.

2.4. Mục tiêu giảng dạy môn Toán ở trường tiểu học theo Chương trình GDPT 2018

Mục tiêu của GDPT là tạo ra những con người có sự phát triển hài hòa về thể chất và tinh thần, mang trong mình những phẩm chất tốt đẹp và có kiến thức phổ thông. Qua quá trình GD, chú trọng đảm bảo chất lượng KQHT, hướng tới mục tiêu phát triển toàn diện các phẩm chất nhân cách. Đồng thời, GD cũng tập trung vận dụng tri thức vào các tình huống thực tế, nhằm chuẩn bị cho HS có khả năng giải quyết các tình huống trong cuộc sống và nghề nghiệp.

Trong quá trình GD, cần khuyến khích tính tích cực, sự tự giác và chủ động của người học, đồng thời hình thành khả năng tự học thông qua việc sử dụng sách giáo khoa, nghe, ghi chép và tìm kiếm thông tin. Trên cơ sở đó, cần xây dựng và trau dồi các phẩm chất linh hoạt, độc lập và sáng tạo của tư duy trong học tập.

Trong quá trình dạy học, không chỉ tập trung tích cực hoá HS trong các hoạt động trí tuệ, mà còn chú trọng rèn luyện khả năng giải quyết vấn đề liên quan đến tình huống trong cuộc sống và nghề nghiệp. Đồng thời, việc kết hợp hoạt động trí tuệ với hoạt động thực hành, thực tiễn cũng được đặc biệt quan tâm. Cần tăng cường học tập theo nhóm và đổi mới quan hệ giữa GV và HS theo hướng cộng tác, nhằm PTNL xã hội.

Việc dạy học không chỉ nhằm đạt mục tiêu hình thành kiến thức, kỹ năng và thái độ tích cực ở HS mà còn nhằm mục tiêu xa hơn, đó là PTNL thực hiện các hành động có ý nghĩa đối với HS, trên cơ sở của kiến thức và kỹ năng đã được hình thành và phát triển. Điều này có nghĩa là dạy học không chỉ tập trung vào việc tăng tính tích cực của HS mà còn mở rộng HĐ DH với mục tiêu tạo ra một môi trường, bối cảnh cụ thể để HS có thể áp dụng kiến thức, sử dụng kỹ năng và thể hiện thái độ của mình.

Trong mục tiêu về kiến thức, ngoài việc yêu cầu HS nhận biết và tái hiện kiến thức, còn có những mục tiêu cao hơn như vận dụng kiến thức trong các tình huống và nhiệm vụ thực tế. Đối với mục tiêu về kỹ

năng, yêu cầu HS đạt được mức độ PTKN để thực hiện các hoạt động đa dạng. Để đạt được những mục tiêu này, các hoạt động được thực hiện cả trong và ngoài nhà trường.

2.5. Nội dung giảng dạy môn Toán ở trường tiểu học theo Chương trình GDPT 2018

Ngoài việc học các kiến thức và kỹ năng riêng lẻ của các môn học chuyên môn, cần bổ sung các chủ đề học tập phức hợp nhằm giải quyết các vấn đề phức hợp. Đồng thời, cần xây dựng các hoạt động, chủ đề và nhiệm vụ đa dạng liên quan đến thực tế. Nội dung GD hướng đến không chỉ giới hạn trong tri thức và kỹ năng chuyên môn, mà còn bao gồm nhóm nội dung nhằm phát triển các kỹ năng cần thiết.

Nội dung GD tạo điều kiện tích cực cho HS tự khám phá những điều chưa biết, không chỉ là việc tiếp thu một cách thụ động tri thức được sắp đặt sẵn. GV có vai trò tổ chức và hướng dẫn HS thực hiện các HĐHT, khám phá kiến thức mới, kết hợp lý thuyết với thực hành, sáng tạo trong việc vận dụng kiến thức, kỹ năng và thái độ... nhằm thành công trong nhiệm vụ học tập và giải quyết các tình huống thực tiễn.

2.6. Phương pháp và hình thức giảng dạy môn Toán ở trường tiểu học theo Chương trình GDPT 2018

Hiện nay, PPGD đã chuyển từ việc quan tâm đến việc HS học được những kiến thức gì sang việc quan tâm đến việc HS có thể áp dụng những kiến thức đó như thế nào. Để đảm bảo điều này, chúng ta cần di chuyển từ việc giảng dạy một chiều sang dạy cho HS biết cách học, cách áp dụng kiến thức, rèn luyện kỹ năng và PTNL và phẩm chất của HS.

PPGD, không chỉ giới hạn ở việc truyền thụ kiến thức qua việc giảng bài, mà còn cần tổ chức các HĐGD thông qua trải nghiệm, giải quyết các nhiệm vụ thực tế. Điều này có nghĩa là thông qua một HĐHT, HS sẽ không chỉ hình thành và phát triển một loại kiến thức mà là đồng thời hình thành nhiều loại kiến thức hoặc nhiều thành tố kiến thức mà không cần tách biệt từng thành tố trong quá trình đào tạo.

PPDH hiện đại tăng tính tích cực của HS không chỉ tập trung vào việc thúc đẩy HS trong hoạt động trí tuệ, mà còn chú trọng rèn luyện khả năng giải quyết vấn đề liên quan đến cuộc sống và nghề nghiệp, kết hợp hoạt động trí tuệ với hoạt động thực hành và thực tế. Đồng thời, cần tăng cường HĐHT theo nhóm, đổi mới quan hệ giữa GV và HS theo hướng cộng tác có ý nghĩa quan trọng trong quá trình GD.

2.7. Kiểm tra đánh giá kết quả giảng dạy môn Toán ở trường tiểu học theo Chương trình GDPT 2018

Hiện nay, quan điểm đánh giá kết quả học tập đã thay đổi, không chỉ tập trung vào việc kiểm tra khả

năng tái hiện kiến thức đã học mà còn chú trọng đến khả năng vận dụng sáng tạo tri thức trong các tình huống ứng dụng khác nhau. Đánh giá KQHT đóng vai trò quan trọng trong việc xác định mức độ đạt được mục tiêu GD và có tác động đáng kể đến việc cải thiện KQHT của HS.

Quá trình đánh giá KQHT áp dụng cho các môn học và HĐGD trong từng lớp và sau cấp học là biện pháp chính để đánh giá mức độ thực hiện mục tiêu GD. Qua đó, thông qua việc đánh giá, ta có thể định rõ được những điểm mạnh và điểm yếu của HS, từ đó có những biện pháp điều chỉnh, cải thiện để nâng cao kết quả học tập của họ.

3. Kết luận

Môn Toán ở tiểu học theo Chương trình GDPT 2018 là một môn học KHTN được sử dụng để nghiên cứu các khái niệm số học, hình học, đo lường, thống kê, xác suất và các phương pháp tính toán. Toán học là một công cụ quan trọng trong nhiều lĩnh vực, từ khoa học kỹ thuật, kinh tế đến y học và thậm chí cả nghệ thuật. Toán học là cơ sở cho nhiều khái niệm, thuật ngữ và kỹ năng trong đời sống hàng ngày và đóng vai trò quan trọng trong GD. Nói đến môn Toán là nói đến một môn học quan trọng trong chương trình GD tiểu học. Là môn học cung cấp và rèn luyện cho HS những kiến thức cơ bản nhất về tính toán đo lường. Đây có thể coi là một môn học quan trọng bậc nhất trong các môn ở tiểu học, là công cụ để học tập các môn học khác và cũng là điểm tựa về lĩnh vực tính toán, đo lường trong cuộc sống hằng ngày của con người. Bài viết chỉ mới đề cập vấn đề lý luận trong giảng dạy môn toán tại trường tiểu học theo chương trình GDPT 2018.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành TƯ (2013), *Nghị quyết 29-NQ/TW ngày 4/11/2013, Hội nghị Trung ương 8 Khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện GD và đào tạo*. Hà Nội
2. Bộ GD – ĐT (2020), *Thông tư 28/2020/TT-BGDĐT- Điều lệ trường tiểu học*, Nhà xuất bản GD, Hà Nội.
3. Bộ GD – ĐT (2017), *Công văn số 282/BGDĐT-CTHSSV ngày 25/01/2017 về việc đẩy mạnh xây dựng môi trường văn hóa trong trường học*. Hà Nội
4. Bộ GD và Đào tạo (2006), *Quyết định số 16/2006/QĐ-BGDĐT, ngày 05/5/2006 về ban hành Chương trình GDPT*. Hà Nội
5. Bộ GD và Đào tạo (2018), *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT, ngày 26/12/2018 về ban hành Chương trình GDPT*. Hà Nội
6. Quốc hội (2019), *Luật GD sửa đổi năm 2019*. Hà Nội